

mer; at Salgene til Selveiendom og til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte variere i de enkelte Aar saa betydeligt baade absolut og relativt; jeg maa imidlertid tilstaa, at jeg ikke ser mig istand til at give nogen Forklaring herom, og at jeg er fristet til at sætte dette og forffjelligt Andet, der forekommer mig uforklarligt, paa Tilfældighedernes Regning". Det skulde være Tilfældigheder, mener han, som afgjøre, hvad han ikke kan hitte Rede i, og saaledes vil det gaa Mange, som sidde her i Kjøbenhavn og anstille dybe Undersøgelser over Landbosforhold, at hvad de ikke kunne finde ud af, indpasse de saa godt som muligt i deres egne Theorier, og hvad de ikke kunne faae til at passe ind i deres Doktriner, anse de for Tilfældigheder. Det nytter os kun lidt, at den ærede Justitsminister kommer her og vil bevæge Folkethinget til at vedtage en Lov til Selvetendoms Fremme. Nei, lad Ministeren rette sine Bestræbelser paa sin Kollega Indenrigsministeren; lad ham bevæge den ærede Indenrigsminister til at komme her med en Lov om Selvetendoms Fremme, saa skal jeg yde Indenrigsministeren min Understøttelse og heller ikke unddrage den ærede Justitsminister den for en tilsvarende Lov om Fæstegodsset paa Fideikommissgodserne; men det gaar ikke an, fra mit Standpunkt betragtet, at ville indordne sig under en Lov som den foreliggende, der blot angaar en enkelt Branche af Fæstevæsenet, alene fordi der er en Grundlovsparagraf som den, der her paakaldes. Nei, det var ikke Meningen, dengang Grundloven blev givet, at man skulde laste Fæstebøndergodset overbord; det var, dengang Bondevennernes Selskab stod i sit Flor, at den omtalte Paragraf blev sat ind i Grundloven netop ved Hjælp af de Mænd, der stiftede Bondevennernes Selskab, og man skal aldrig, efter nogle og tyve Aars Forløb, faae mig til at tro paa, at denne Paragraf bør have anden Anvendelse, end der var tiltænkt den, da den blev skrevet. Den blev givet i bondevenlig Retning, for at opfylde et af Hovedpunkterne i Bondevennernes Program; det er dette, jeg vedkjender mig ligeoverfor Alle dem, der forhaane mig — ikke her i Salen, men udenfor — for min Anskuelse om Meningen med denne Paragraf, og saalænge jeg har denne

Mening, vil jeg paa ingen Maade give mit Samtykke til det Lovforslag, den ærede Minister her forelægger, ialtfald ikke i den Skikkelse, hvori han her har forelagt det. Naar vi vende tilbage til Enkeltighederne i Loven, vil jeg forsøge yderligere at udvikle, hvad jeg her har antydet. Jeg tror, som sagt, at det Spørgsmaal, som her er reist, er et Spørgsmaal, der ikke bør ligge for, saalænge vi ikke have faaet en almindelig Lov om Fæstevæsenets Afsløsning. Alt, hvad Regjeringen kommer med angaaende Landbosforholdene, forekommer mig at være utilbørligt usammenhængende. Den ærede Indenrigsminister har her i Thinget og det endnu i dette Aar bekæmpet Anskuelser, som han i dette Diebliff vedkjender sig i Landstinget. Han har endnu i dette Aar paa det Bestemteste modsat sig at opheve Gaardforpagtningerne, og den samme Minister kommer nu og forelægger i Landstinget et Forslag, hvori han gaar ind paa at opheve Gaardforpagtningerne ganske og aldeles. Det forekommer mig, at det ærede Ministerium i en Sag som Landbosagen, der er af saa omfattende Betydning og af saa indgribende Virkning som naaeste ingen anden Sag af dem, vi her til Stadighed have under Behandling, burde, hvor programløst det end ellers er, være enigt om en vis Gang i den Art Sager. Jeg anser den høitagtede Justitsminister for at være den liberaleste i den Henseende; ialtfald er det Forslag, han her har fremsat, fra hans Standpunkt betragtet, langt mere fristnet end det Forslag, Indenrigsministeren har fremsat i Landstinget. Derfor henvender jeg disse Bemærkninger til den ærede Justitsminister, og jeg vil haabe, at han vil være istand til, hvis det foreliggende Lovforslag ikke gaar igjennem — jeg veed jo iøvrigt ikke, hvad det ærede Thing vil — saa at bringe Landbosagen under saadan Behandling i det ærede Ministerraad, at vi kunne faae et Forslag derom, der dog nogenlunde kunde lede til, at man fik at vide, hvad Ministeriet vil; thi jeg tror virkelig ikke, at Noget hidtil har vidst, hvad Ministeriet vil i Landbosagen.

C. Nimestad: Efter min Overbevis-